

оптимізації учбового процесу в школі і ВНЗ з метою зниження негативного впливу інтерференції в пам'яті.

Ключові слова: довільна пам'ять, мимовільна пам'ять, інтерференція, ретроактивна інтерференція.

Nikita Shapoval, Evheniy Zaika. Memory in educational process: features of the display of interference.

The issue represents the data about features and conformities to law of the interference display in memory. On the basis of experimental researches there was shown the destructive influence of the retroactive interference on memorizing of different types of separate material at the arbitrary and involuntary memorizing. The presented materials are important for optimization of educational process at school and Institution of higher learning in order to decline the negative influence of interference in memory.

Key words: arbitrary memory, involuntary memory, interference, retroactive interference.

Стаття поступила в редакційну колегію 12.05.2014

УДК 378+371;147:54

© Швець О. Г., 2014.

Швець Ольга Григорівна

Сумський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ АГРОЕКОНООСФЕРНОЇ СВІДОМОСТІ СУЧАСНОГО СПЕЦІАЛІСТА АПК ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІН ХІМІЧНОГО ЦИКЛУ

У статті досліджено роль хімічної освіти в формуванні агроєконоосферної свідомості студентів сільськогосподарських спеціальностей. Визначено її основні рівні: професійний та загальнокультурний. В якості основного підходу до ноосферної освіти обрано системний. У змісті хімічної освіти виділено 5 світоглядних категорій: якість життя та здоров'я людини, хімізація сільськогосподарського виробництва, екологічна безпека та екологічні проблеми, взаємозв'язки в довкіллі, прогнозування майбутнього співіснування людства і природи.

Ключові слова: агроєконоосферна свідомість, спеціаліст сільськогосподарства, викладання хімії

На сучасному етапі існування людської цивілізації концепція стійкого розвитку суспільства набуває пріоритетного значення. Усвідомлення людиною того, що світ природи є середовищем її

існування, зумовлює зацікавлення в його збереженні. Підготовки фахівців, здатних покращити управління природними ресурсами та знизити екологічний ризик потребує реформування вищої професійної освіти, зокрема, аграрної.

Екологізація підготовки фахівців для сільського господарства відображає соціальне замовлення і може бути реалізована на засадах ноосферної освіти.

Мета статті: визначення можливостей хімічної науки у формуванні агроєкоєноосферної свідомості студентів сільськогосподарських спеціальностей.

Проведений аналіз публікацій з екологічної психопедагогіки дозволив виділити її основний методологічний принцип: „чітка відповідність педагогічного процесу екологічної освіти та виховання психологічному процесу формування екологічної свідомості” [1, с. 319]. У цій же роботі визначено і структуру екологічної свідомості, як сукупність уявлень, особистісного ставлення до природи, відповідних технологій взаємодії з нею, життєвих цінностей етичного плану, забезпечити формування яких має екологічна освіта та виховання.

Одним із основних напрямків реформування освіти, який виділений у Державній національній програмі “Освіта” (Україна ХХІ століття) є формування „екологічної культури” особистості.

Проте, тенденції останніх 5 років у реалізації освіти в аграрному вузі свідчать про необхідність деталізації цього поняття у формі інтегрованої агроєкоєноосферної свідомості майбутнього фахівця.

У публікації О. С. Симбірських, визначено шість компонентів хімічної науки, що мають агроєкоєноосферний потенціал: природничо-науковий, коеволюційний, футурологічний, екологічний, духовно-моральний, естетичний і ноосферо-розвиваючий, який розглядається, як найбільш значущий [3].

Більшість проаналізованих нами літературних джерел стосуються в першу чергу реалізації ідей ноосферної освіти в професійній підготовці екологів та агроєкологів, водночас, практично відсутні подібні дослідження щодо студентів інших сільськогосподарських спеціальностей (агрономів, ветеринарів, механіків, спеціалістів з переробки продукції тваринництва).

На нашу думку, потрібен універсальний підхід до ноосферізації вузівського курсу хімічних дисциплін, який можна було б застосувати під час хімічної освіти студентів вищезгаданих спеціальностей.

Вважаємо, що ноосферна освіта повинна реалізовуватись на основі міждисциплінарних зв'язків між природничими та спеціальними дисциплінами у межах системного підходу, що забезпечує цілісне світорозуміння.

Системоутворюючим фактором даного процесу вважаємо формування агроєконоосферної свідомості майбутнього спеціаліста на фаховому (передбачає хімічну підготовку, вміння здобувати та застосовувати знання у професійній діяльності) та загальнокультурному рівнях.

Хімічні поняття, закони і теорії забезпечують фундаментальність хімічної освіти в аграрному вузі, а факти – конкретну емпіричну основу, практичну направленість, зв'язок теорії з життям. Ілюстрація теоретичних положень на прикладі об'єктів, пов'язаних із майбутньою спеціальністю студентів, посилює інтерес до хімії та мотивацію до її вивчення, сприяє свідомому засвоєнню хімічних знань на основі розвитку рефлексії.

Детальніше зупинимось на ноосферних ідеях у вивченні яких беруть участь хімічні знання. У публікації О. П. Мітрасової виділено 8 „ключових категорій” [2]. Ми дотримувались, запропонованої класифікації, проте дещо змінили та доповнили її.

Отже, до світоглядних категорій у змісті хімічної освіти фахівця сільського господарства відносимо:

1) якість життя та здоров'я людини, що пов'язане із якістю продукції рослинництва і тваринництва, впливом мікро- і макроелементів на живий організм, токсикологічними характеристиками речовин;

2) хімізація сільськогосподарського виробництва передбачає врахування ідеї про зростання потреби в продукції сільського господарства у зв'язку з ростом населення на планеті. Поняття про хімізацію сільськогосподарського виробництва є частиною узагальнюючої ідеї про хімічне оточення людини і забезпечує збільшення врожайності сільськогосподарських культур, зростання продуктивності тваринництва, підвищення біологічної повноцінності продукції, захист рослин і тварин від шкідників і хвороб, зниження собівартості продукції тощо;

3) екологічна безпека та екологічні проблеми сільського господарства розглядається, як будь-який шкідливий вплив дій людини на агросистему: деградація ґрунтів, забруднення залишками мінеральних добрив та пестицидів, несприятливі зміни гідрологічного режиму та ін.

4) взаємозв'язки в докiллі це одне з провідних понять у створенні уявлень про хімічну картину світу. У межах неорганічної хімії – генетичний взаємозв'язок між класами неорганічних речовин, органічної – причини різноманітності органічних сполук, взаємозв'язок між ними;

5) прогнозування майбутнього співіснування людства і природи з урахуванням перспектив сталого розвитку передбачає ознайомлення

з напрямками використання хімічних знань у розв'язанні проблеми збереження рівноваги в довкіллі.

Враховуючи вищенаведене можемо зробити наступні висновки: викладання хімічних дисциплін студентам сільськогосподарських спеціальностей повинно розкривати необхідність хімічних знань для професійного становлення спеціаліста АПК та формувати агроєкоєносферний тип свідомості. Для забезпечення цього завдання потребують розвитку та удосконалення форми, методи і засоби навчальної діяльності, що застосовуються в методиці викладання дисциплін хімічного циклу.

Література

1. Дерябо С. Д. Экологическая педагогика и психология / С. Д. Дерябо, В. А. Ясвин. – Ростов-на-Дону : Издательство “Феникс”, 1996. – 480 с.

2. Мітрьова О. П. Стратегічні засади конструювання змісту хімічної освіти у вищій школі / О. П. Мітрьова // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 2 (63). – С. 104-111.

3. Симбирских Е. С., Молоткова Н. В., Анкудинова И. А. Ноосферный подход к обучению химии в аграрном вузе / Е. С. Симбирских, Н. В. Молоткова, И. А. Анкудинова // Вестник МичГАУ : научно-производственный журнал / отв. ред. Г. В. Климанов. – Мичуринск : ФГБОУ ВПО МичГАУ, 2010. – № 2. – С. 240-243.

Ольга Швец. Формирование агроєкоєносферного сознания современного специалиста АПК при изучении дисциплин химического цикла.

В статье исследована роль химического образования в формировании агроєкоєносферного сознания студентов сельскохозяйственных специальностей. Определены ее основные уровни: профессиональный и общекультурный. В качестве основного подхода к ноосферному образованию избран системный. В содержании химического образования выделено 5 мировоззренческих категорий: качество жизни и здоровья человека, химизация сельскохозяйственного производства, экологическая безопасность и экологические проблемы, взаимосвязи в окружающей среде, прогнозирования будущего сосуществования человечества и природы.

Ключевые слова: агроєкоєносферное сознание, специалист сельского хозяйства, преподавание химии.

Olga Shvets. Formation of agroєconoosferical consciousness of modern agrarian specialist in the study of disciplines of chemical cycle.

The article explored the role of chemical education in the formation of agroєconoosferical consciousness of students of agricultural specialties. Determined its fundamental levels: professional and general cultural.

Systemical approach is selected as a main in noosphere education. Five philosophical categories such as: quality of life and human health; use of chemicals in agricultural production; ecological safety and environmental issues; the relationships in the environment, forecasting of the future coexistence of humanity and nature are determined the content of chemical education.

Key words: *agroecoconoosferical consciousness, specialist of agriculture, teaching chemistry.*

Стаття надійшла до редакційної колегії 13.05.2014

УДК 378.013–051

© Шендерук О. Б., 2014.

Шендерук Олена Борисівна

Чернігівський національний педагогічний університет
ім. Т. Г. Шевченка

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ “ВИКЛАДАЧ”

В даній статті проведено аналіз концепту “викладач”. Проаналізовано стан досліджуваної проблеми в науковій літературі. Охарактеризовано теоретичний аспект цього поняття. Розкрито основні критерії, компоненти вищезгаданої понятійної категорії. Наведено різні визначення цього поняття, починаючи з довідково-словникової літератури і закінчуючи нормативно-правовими документами. Означено вимоги до посади “викладач”, окреслено основні його функції та виділено сучасні підходи до визначення цього поняття.

Ключові слова: *викладач, вчитель, функція викладача, сучасні підходи.*

Вивчення наукової літератури, а також нормативно-правових документів переконливо засвідчує, що існує суттєва різниця між поняттями “викладач” і “вчитель”. Одночасно аналіз психолого-педагогічних джерел демонструє, що деякі дослідники не диференціюють ці два поняття, а відтак є плутанина щодо сутності терміну “викладач” і відповідно некоректно, на нашу думку, вживається цей концепт. Тому метою нашої статті є аналіз поняття “викладач” у науковій літературі, визначення основних складових цього феномену, виділення його провідних функцій та доведення відмінності між поняттями “викладач” і “вчитель”.

Дослідженням кваліфікаційних вимог до посади викладача займались дослідники І. Мікульонок, О. Стукало, Н. Тализіна.